Taal

Maat • Groep 5 • Blok 5

Hoofdstuk 9 en 10

Antwoorden

ThiemeMeulenhoff

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Hoofdstuk 9

Doelenkaart

Hoe gaat het?

- ? ik moet het nog leren
- ↑ ik moet het nog oefenen
- ✓ ik kan het!

Spreken en luisteren

- Ik weet hoe ik in een monoloog goede zinnen kan gebruiken. ? ↑ ✓
- Ik kan geheugensteuntjes gebruiken tijdens het spreken. ? ↑ ✓
- Ik kan luisteren naar een meningtekst. ? ↑ ✓
- Ik kan nadenken over het doel van de spreker en de luisteraar. ? ↑ ✓
- Ik kan een meningtekst samenvatten. ? ↑ ✓

Woordenschat

- Ik ken de betekenis van 45 nieuwe woorden. ? ↑ ✓

Lezen

- Ik kan mijn leesdoel bepalen bij het lezen van een strip. ? ↑ ✓
- Ik kan vertellen wat ik van een stripverhaal vind en waarom. ? ↑ ✓
- Ik weet wat ik kan doen om tijdens het lezen de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden. ? ↑ ✓
- Ik kan een informatieve tekst samenvatten in een schema. ? ↑ ✓

Taal verkennen

- Ik weet wat het onderwerp is. ? ↑ ✓
- Ik weet wat de persoonsvorm is. ? ↑ ✓
- Ik kan de persoonsvorm in een zin herkennen. ? ↑ ✓
- Ik kan het onderwerp in een zin herkennen. ? ↑ ✓

Schrijven

- Ik kan een reclametekst schrijven. ? ↑ ✓

Hoofdstuk 9

Les 1

Spreken en luisteren

- Ik leer hoe ik in een monoloog goede zinnen gebruik.
- Ik leer geheugensteuntjes gebruiken tijdens het spreken.

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Kijkwoorden

het krat

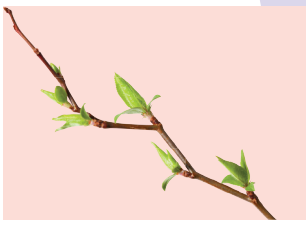

de twijg

het verkeerslicht

het wak

de zool

Leeswoorden

iemand het leven redden: hulp waardoor iemand niet doodgaat
'Als ze in het wak vallen, gaan wij hun leven redden,' zegt Nina.

het natuurgebied: stuk grond met alleen natuur waar niets gebouwd mag worden
Het meertje ligt in een natuurgebied buiten de stad.

de slag: de beweging van je arm of been als je zwemt of schaatst
Serap maakt een paar slagen op het ijs en komt een stuk vooruit.

vastvriezen: aan of in ijs vast komen te zitten
Het arme eendje is vastgevroren aan het ijs in de sloot.

de windvlaag: plotselinge, harde wind
Een koude windvlaag doet Paul bibberen.

Weetwoorden

ademloos
de boomtak
fris (koud)
het noodweer
het rechterbeen
de sloot
stap voor stap
sterven
vanuit zijn ooghoek
het wolkendek

Brrr ...

1 **Bekijk de tekening.**

2 **Maak de vragen.**

1 Wat zijn de kinderen aan het doen?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 De kinderen schaatsen naar de rand van het ijs. Wat zou er aan de hand kunnen zijn?

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 **Luister en kijk naar het verhaal.**

4 **Je gaat je mening geven over de dierenopvang.**
De gemeente wil de dierenopvang sluiten.

1 Wat is jouw mening? Kan de dierenopvang dicht of moet hij open blijven?
2 Waarom vind je dat? Vul ten minste twee goede argumenten in.

3 Bereid je goed voor. Vul de zinnen die je wilt gaan zeggen helemaal in.

4 Bekijk de zinnen: zijn ze goed?
Een goede zin begint met een hoofdletter en eindigt met een punt.
In een goede zin staat een werkwoord.
5 Verbeter de zinnen als dat nodig is.
6 Schrijf woorden als geheugensteuntje op een blaadje.

5 **Vertel jouw mening in een monoloog aan je groepje.**
Bespreek na afloop hoe het ging.

1 Sprak je duidelijk, konden ze je goed verstaan?
2 Liet je niet te veel stiltes vallen?
3 Begrepen ze je?
4 Hoe weet je dat?

Gesprekstip

Schrijf op wat je wilt gaan zeggen, maak goede zinnen. Schrijf daarna kernwoorden op en gebruik die als geheugensteuntje.

6 **Wat is jouw mening?**

Tijdens de vakantie brengen veel mensen hun huisdier naar een pension.
Zou jij dat ook doen? Waarom wel of niet?
Maak goede zinnen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

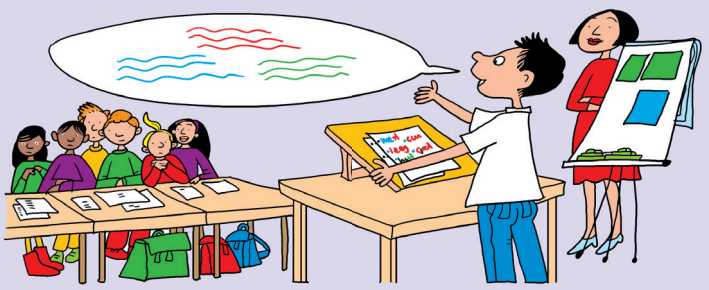

Hoofdstuk 9

Les 2

Spreken en luisteren

- Ik leer luisteren naar een meningtekst.
- Ik leer nadenken over het doel van de spreker en de luisteraar.
- Ik leer een meningtekst samenvatten.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 **Luister naar het verhaal.**
Lees eerst de vragen bij opdracht 2.

2 **Maak de vragen.**

1 Wat doet het dierenopvangcentrum?

○ Het dierenopvangcentrum vangt dieren op tijdens de vakantie van de baasjes.

● Het dierenopvangcentrum vangt gewonde dieren op.

2 Wat voor soort dieren vangt het dierenopvangcentrum op?

○ alle dieren

● alle dieren behalve honden en katten

3 Wat vraagt meneer De Leeuw aan de luisteraars?

Hij vraagt mensen om geld over te maken.

3 **Deze luistertekst is een meningtekst.**
Maak de vragen.

1 Wat zijn feiten en wat meningen? Kies het goede antwoord.

		feit	mening
a	Per jaar vangen we zo'n 500 dieren op.	●	○
b	Ik vind het opvangen van gewonde dieren heel belangrijk.	○	●
c	Ik vind het fijn als ze weer een goede plek hebben om te leven.	○	●

2 Met welk doel doet meneer De Leeuw aan het interview mee?

○ Hij wil meer vrijwilligers voor het dierenopvangcentrum.

◉ Hij wil dat mensen geld overmaken voor het dierenopvangcentrum.

3 Met welk doel luister jij naar de tekst?

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 **Vat de tekst samen.**
Vul alleen de belangrijkste informatie in.
Gebruik de antwoorden die je bij opdracht 2 hebt ingevuld.

1 Je samenvatting gaat over:
- wat de dierenopvang doet en hoe de dierenopvang eruitziet.
- wat meneer De Leeuw van de luisteraar vraagt.

2 Vul de samenvatting in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

5 **Kijk naar de plaatjes. Welke woorden passen erbij?**

Kies uit: windvlaag | ademloos | wolkendek | noodweer | rechterbeen | iemand het leven redden | fris | sloot

1 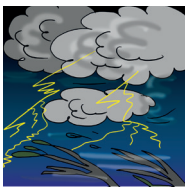
noodweer
wolkendek

3
sloot
rechterbeen

2
windvlaag
fris

4
iemand het leven redden
ademloos

6 **Zet het goede woord in de zin.**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: zool | boomtak | sterven | natuurgebied | slag | wak | verkeerslicht

1 Als een eend vast vriest in het ijs, dan maak je een *wak*.

2 Hij loopt stap voor stap want zijn nieuwe schoenen hebben een gladde *zool*.

3 Ik zie vanuit mijn ooghoek dat het *verkeerslicht* op groen springt.

4 Het tegenovergestelde van een twijg is een *boomtak*.

5 Piet rust even uit op een krat tijdens een wandeling in het *natuurgebied*.

7 **Maak een woordparaplu met het woord *noodweer*.** *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Bedenk zo veel mogelijk nieuwe woorden.

het noodweer

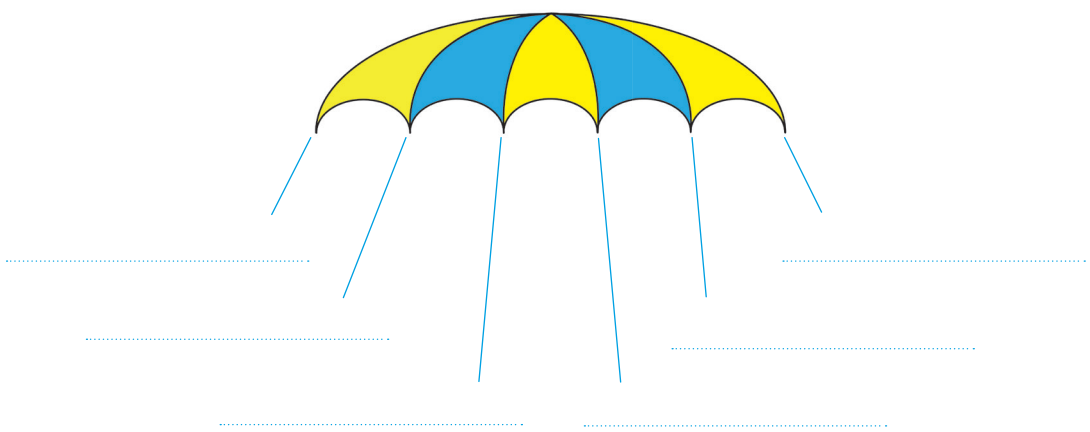

Hoofdstuk 9

Les 3

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- Ik leer mijn leesdoel bepalen bij het lezen van een strip.
- Ik leer vertellen wat ik van een stripverhaal vind en waarom.

Kijkwoorden

graden (thermostaat)

de kas (van glas)

de kilo

de placemat

de weegschaal

Leeswoorden

het gevolg (tegenover oorzaak): iets wat door iets anders gebeurt
Het eendje is mager als gevolg van de strenge winter.

rondscharrelen: zonder doel rondlopen
De eend scharrelt rond tussen andere eenden.

het vakantieoord: plek met alles om vakantie te houden
Ik wil hier niet meer weg, want het is een echt vakantieoord.

met volle teugen genieten: heel erg genieten
Ik geniet met volle teugen, want het is hier heerlijk.

de vorst (vrieskou): het vriezen; zo koud zijn dat het vriest
Door de vorst heeft het eendje het ijskoud.

Weetwoorden

bevriezen
luxe (bijvoeglijk naamwoord)
omkomen (doodgaan)
de vertaling
de warmte

Tip

Een onbekend woord?
Zoek de betekenis op in het woordenboek.

Bij de opvang voor dieren

De eend is een beetje **bevroren**.
Door **de vorst** heeft hij het ijskoud.
Bijna was hij in de sloot **omgekomen**.

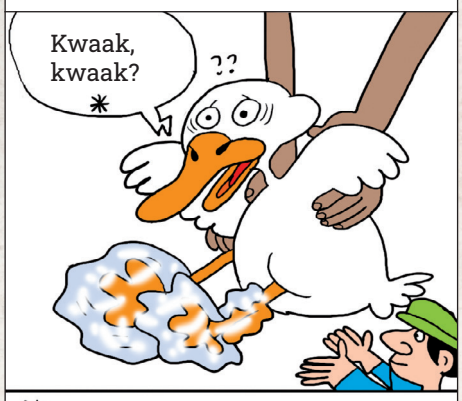

* (**vertaling**) Ik ben bang.
Wat gaat er gebeuren?

Bij de dierenarts ...

De eend **scharrelt rond** tussen andere eenden.
In een heerlijk warme **kas** met een vijver.
De temperatuur is 25 **graden**.

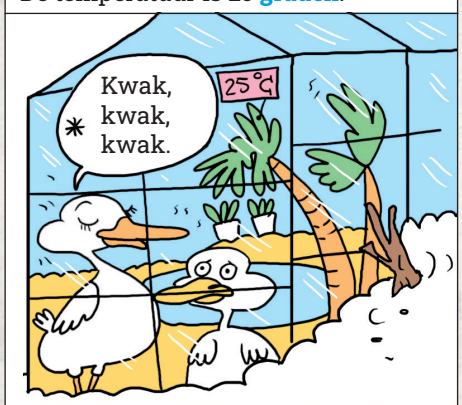

* Wat een heerlijke **warmte** hier!

Een verzorger heeft een **placemat** (spreek uit: /pleesmet/) neergelegd.

Ik **geniet met volle teugen**. *
Wat een **luxe vakantieoord**!

1 **Bekijk de tekst en de plaatjes.**

2 **Maak de vragen.**

1 Dit is een strip. Waar zie je dat allemaal aan?

De plaatjes vertellen het verhaal.

2 Met welk doel lees je deze tekst?
Kies de goede antwoorden.

- [x] om je te amuseren
- [ ] om iets te maken
- [x] om vragen te kunnen maken

3 Maak de vragen.

1 Kijk alleen naar de plaatjes of lees alleen de tekst. Snap je waar het verhaal over gaat?

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Bij welke plaatjes zeggen plaatje en tekst hetzelfde?
Lees de tekst en kijk naar de plaatjes. Schrijf het zo op: Bij plaatje ....., want.....

Bij plaatje 2, want je ziet de weegschaal en de tekst gaat daar ook over

.

Bij plaatje 3, want het plaatje en de tekst gaan allebei over de warmte

.

3 Waarom staat er 'vertaling' als de eend iets zegt?

Omdat je de eend niet kunt verstaan.

4 Wat bedoelt de dierenarts als zij zegt: 'Een duidelijk gevolg van de winter'?

Door de kou heeft de eend te weinig te eten en is hij mager geworden.

5 Waarom heeft de verzorger een placemat neergelegd?

Zodat de eend daarop kan liggen.

6 Wat vind je van de tekst: grappig, spannend of zielig?

Meerdere antwoorden mogelijk.

7 Van welk plaatje vind je dat vooral? Leg je antwoord uit.

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 **Wat is het tegengestelde?**

Kies uit: verveelt zich op | kou | simpel | hitte | blijven leven | rondrennen

1 Dit is een heel luxe vakantieoord.	*simpel*
2 Hij geniet met volle teugen van zijn vrije dag.	*verveelt zich op*
3 De eend blijft de hele dag door stilzitten.	*rondrennen*
4 In deze kou zullen veel dieren omkomen.	*blijven leven*
5 Laten we snel naar binnen gaan, voel je de warmte al?	*kou*
6 Met deze vorst blijf ik liever binnen.	*hitte*

5 **Bedenk een kort verhaaltje bij het stripverhaal.**
Maak goede zinnen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 9

Les 4

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- Ik leer wat ik kan doen om tijdens het lezen de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden.
- Ik leer een informatieve tekst samenvatten in een schema.

Eigenschappen van water

Water is heel bijzonder.
Als het vriest, wordt **het wateroppervlak** hard. Dat gebeurt bij nul graden.
Als je water verwarmt, wordt het stoom. Dat gebeurt bij **het kookpunt**: 100 graden.
Je kunt in water **drijven** of juist **zinken**. Eenden drijven. Dat komt door het vet in hun veren.
Zware dingen zinken met grote **snelheid**. **Het gewicht** van een steen **is van invloed** op hoe snel hij zinkt.
Doe een **proefje** met een lege jampot. Vul die met water.
Doe er één grote en **enige** kleine steentjes in. Schud de pot.
Kijk goed. De grootste steen zakt als eerste naar de bodem!

- iets wat duidelijk bij iets hoort
- de bovenkant van het water
- het moment waarop iets zo heet is dat het gaat borrelen
- hoe zwaar iets of iemand is
- beïnvloeden

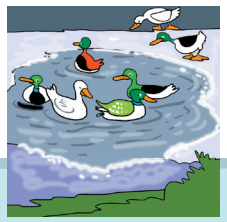

1 **Lees de tekst *Eigenschappen van water*.**

2 **Van welke vragen staat het antwoord in de tekst?**
Kies de goede antwoorden.

vraag	antwoord	In de tekst?
1 Wanneer bevriest het wateroppervlak?	● bij nul graden ○ als het onder nul is	ja / nee
2 Wat is het kookpunt?	100 graden	ja / nee
3 Hoe blijven eenden drijven?	○ omdat ze weinig wegen ● door het vet in hun veren	ja / nee

3 Maak de vragen.

1 Geef aan wat belangrijk is in de tekst. Kies welke manier je het handigst vindt:
- maak aantekeningen
- onderstreep de belangrijkste dingen

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Vul nu het schema in.
Wat gebeurt er met water bij de aangegeven temperaturen?

0 graden	50 graden	100 graden
bevriezen	*eigen antwoord*	*koken/borrelen*

4 Welk woord past in de zin?

Vul het woord in de puzzel in.

Kies uit: invloed | kilo | zinken | vorst | enige | snelheid | volle | graden | rondscharrelen | vertaling | weegschaal | eigenschap | kas | bevriezen

1 Door de ... is het koud.
2 De jongen geniet met ... teugen van de overwinning.
3 Op de tafel liggen ... placemats.
4 Buiten is het warm, het is 25 ... .
5 De bloemen in de ... groeien goed door de warmte.
6 Hij is jaloers, dat is geen goede ... .
7 De kinderen gaan lekker ... in het luxe vakantieoord.
8 We doen het proefje met een ... .
9 Soms komen dieren om doordat ze ... in de kou.
10 Weet jij de Nederlandse ... van 'good morning'?
11 Met hoge ... reed hij op de finish af.
12 1000 gram is precies een ... .
13 Die stenen ... door hun gewicht.
14 Het cijfer voor zijn proefwerk is van ... op zijn eindcijfer.

						1 v	o	r	s	t				
							2 v	o	l	l	e			
							3 e	n	i	g	e			
					4 g	r	a	d	e	n				
						5 k	a	s						
		6 e	i	g	e	n	s	c	h	a	p			
		7 r	o	n	d	s	c	h	a	r	r	e	l	e	n
8 w	e	e	g	s	c	h	a	a	l					
					9 b	e	v	r	i	e	z	e	n	
						10 v	e	r	t	a	l	i	n	g
						11 s	n	e	l	h	e	i	d	
						12 k	i	l	o					
				13 z	i	n	k	e	n					
							14 i	n	v	l	o	e	d	

Welk woord lees je van boven naar beneden in de gekleurde vakjes? *rondscharrelen*

5 **Bedenk een gedichtje over water.**
Bedenk ten minste zes zinnen.
Het hoeft niet te rijmen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoefend?

Hoofdstuk 9

Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu
- Ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

pit stop

Dit kan ik nog

1 **Welk woord hoort bij het nummer?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: de tipi | de ceintuur | de franje | de streng | de totempaal | de tattoo | het uiteinde

1 *de streng*

2 *de tattoo*

3 *de tipi*

4 *de franje*

5 *de ceintuur*

2 **Welk woord past bij de betekenis?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: beslist | opvallend | onderscheppen | inlijsten | interactief | opmerken | je afzonderen

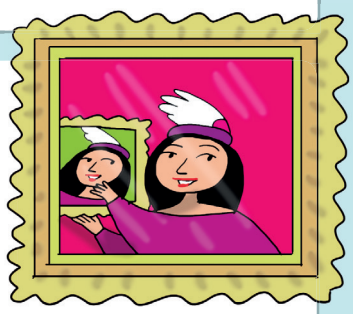

1	een rand om een foto of schilderij doen	*inlijsten*
2	afpakken als iets van de een naar de ander gaat	*onderscheppen*
3	alleen willen zijn	*je afzonderen*
4	anders dan gewoon	*opvallend*
5	waarbij meteen iets teruggedaan of teruggezegd wordt	*interactief*

3 **Welk woord past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het verleden | is voorzien van | het landschap | de gewoonte | de vlakte | de neerslag | besteden aan

1 Door *de neerslag* van de laatste tijd is het gras heel erg nat geworden.

2 In *het verleden* zijn er veel oorlogen gevoerd.

3 Op *de vlakte* zijn in de verte giraffes en een olifant te zien.

4 Mijn spijkerbroek *is voorzien van* een knoop.

5 Wat vind je van het schilderij met *het landschap* erop?

Dit kan ik nu

1 **Welk woord past bij de betekenis?**
Teken een lijn. **Let op:** je houdt twee antwoorden over.

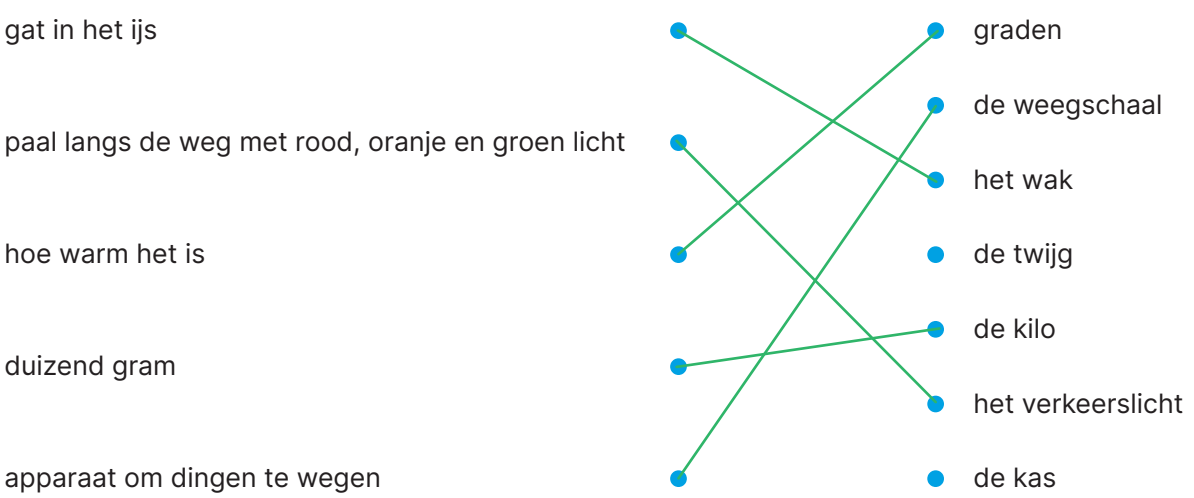

2 **Welk woord hoort erbij?**
Onderstreep het goede woord.

1 **vastvriezen**: *onder nul* | *de kas*

2 **de windvlaag**: *het wolkendek* | *de storm*

3 **het vakantieoord**: *luieren* | *werken*

4 **rondscharrelen:** *op je gemak* | *eten*

5 **met volle teugen genieten:** *haasten* | *plezier*

3 **Welk woord hoort bij het plaatje?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het proefje | het gewicht | het kookpunt | drijven | enige bomen | de snelheid | zinken

1 *enige bomen*

2 *het proefje*

3 *het kookpunt*

4 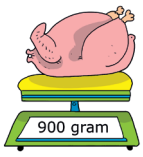

het gewicht

5 *zinken*

Hoofdstuk 9

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer wat het onderwerp en de persoonsvorm zijn.
- Ik leer hoe ik het onderwerp en de persoonsvorm in een zin kan herkennen.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een **persoonsvorm** (pv). De persoonsvorm is een **werkwoord**.

Tessa eet pannenkoeken.
De jongen krijgt nieuwe sportschoenen.

Er zijn drie manieren om de persoonsvorm in een zin te vinden.

1. Maak een vraag.
   Het werkwoord dat vooraan komt te staan, is de persoonsvorm.

Eet Tessa pannenkoeken?	→	Eet
.....	....	.....
Krijgt de jongen nieuwe sportschoenen?	→	krijgt

2. Verander de tijd van de zin.
   Het werkwoord dat mee verandert, is de persoonsvorm.

   Tessa **at** pannenkoeken.
   .....
   De jongen **kreeg** nieuwe sportschoenen.

3. Verander het onderwerp van enkelvoud naar meervoud of andersom.
   Het werkwoord dat mee verandert, is de persoonsvorm.

   De jongens **krijgen** nieuwe sportschoenen.

   Het **onderwerp** (ond) vertelt wie of wat iets doet of is in een zin.
   Het onderwerp in de zin vind je door de vraag te stellen:
   wie of wat + persoonsvorm (+wat er bij de persoonsvorm hoort)?

	vraag	**onderwerp**
.....	.....	.....
Femke maakt haar huiswerk.	Wie maakt haar huiswerk?	Femke
.....	.....	.....
De stroopwafel is lekker.	Wat is lekker?	de stroopwafel

Let op!
Onderwerp en persoonsvorm horen bij elkaar.
Als het onderwerp enkelvoud is, is de persoonsvorm ook enkelvoud.
Het meisje gaat naar dansles.
Als het onderwerp meervoud is, is de persoonsvorm ook meervoud.
De meisjes gaan naar dansles.

1 **Bekijk het uitlegblokje.**

2 **Lees het verhaal.**

1 Welk woord is de persoonsvorm? Onderstreep dit woord.
Maak een vraag van elke zin.

Op het meertje ligt dik ijs.

.....

Serap heeft een gat in de zool van haar schoen.

.....

Ze trekt haar schaatsen aan.

.....

Bijna valt ze meteen weer om.

.....

Al snel gaat het beter.

.....

2 Hoe weet je wat de persoonsvorm is?

Bij een vraagzin die begint met een werkwoord staat de persoonsvorm vooraan.

.....

3 **Zoek het onderwerp.**

1 Lees de zin.
2 Maak een vraagzin met *wie* of *wat*. Vul de vraagzin in.
3 Wat is het antwoord? Dat is het onderwerp.
4 Vul het onderwerp achter de vraagzin in.

	vraagzin	onderwerp
a De meisjes kijken naar de eend.	*Wie kijken naar de eend?*	*de meisjes*
b De eend is vastgevroren in het ijs.	*Wie is vastgevroren in het ijs?*	*de eend*
c Nina trapt met haar schaats in het ijs.	*Wie trapt met haar schaats in het ijs?*	*Nina*

	vraagzin	onderwerp
d De twijg is sterk genoeg.	Wat is sterk genoeg?	de twijg
e Het ijs is niet zo dik.	Wat is niet zo dik?	het ijs

4 **Maak de vragen.**

1 Lees de vijf zinnen. Onderstreep van elke zin het onderwerp.

a *Het meisje tilt de eend uit het ijs.*

b *Het meisje is heel voorzichtig.*

c *De kinderen brengen de eend bij de dierenopvang.*

d *De meisjes geven de eend af aan een meneer.*

e *De eend scharrelt rond in de kas.*

2 Verander in elke zin enkelvoud in meervoud of andersom.

a De meisjes tillen de eend uit het ijs.

b De meisjes zijn heel voorzichtig.

c Het kind brengt de eend bij de dierenopvang.

d Het meisje geeft de eend af aan een meneer.

e De eenden scharrelen rond in de kas.

3 Welk woord verandert nog meer? Hoe noem je dat woord?

tilt, is, brengen, geven, scharrelt rond. De persoonsvorm.

4 Als het ene woord verandert, verandert het andere woord ook.
Die woorden horen dus bij elkaar. Hoe noem je die twee woorden of woordgroepen?

Onderwerp en persoonsvorm.

5 Welke twee andere manieren ken je om de persoonsvorm te vinden?

Vraagzin maken en de tijd veranderen.

5 **Maak zinnen.**

1 Maak zelf drie zinnen.
2 Wat is de persoonsvorm? Onderstreep deze met groen.
3 Wat is het onderwerp? Onderstreep deze met rood.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 9

Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van het onderwerp en de persoonsvorm in zinnen.

1 Vul de persoonsvorm in.

1 Kijk eerst naar de vraagzin.

zin	vraagzin	persoonsvorm
Wij eten pannenkoeken in het restaurant.	Eten wij pannenkoeken in het restaurant?	eten
De kabouters houden van spelletjes.	Houden de kabouters van spelletjes?	houden

2 Doe er nu twee zelf. Maak eerst een vraagzin.

zin	vraagzin	persoonsvorm
De meisjes huppelen over het schoolplein.	Huppelen de meisjes over het schoolplein?	huppelen
Het meisje durft niet naar binnen.	Durft het meisje niet naar binnen?	durft

2 Vul de persoonsvorm in.

1 Kijk eerst naar de zin waar de tijd in veranderd is.

zin	tijd veranderen	persoonsvorm
De verhuizers verplaatsen de zware dozen.	De verhuizers **verplaatsten** de zware dozen.	verplaatsen

2 Doe de rest zelf.
Verander eerst de tijd en vul daarna de persoonsvorm in.

zin	tijd veranderen	persoonsvorm
De boeven gaan er met de buit vandoor.	De boeven gingen er met de buit vandoor.	gingen
Pim en Jesse reisden door Zuid-Afrika.	Pim en Jesse reizen door Zuid-Afrika.	reizen
De houthakker zaagt een boom om.	De houthakker zaagde een boom om.	zaagde
Het kind maakte veel spelfouten.	Het kind maakt veel spelfouten.	maakt

3 **Verander enkelvoud in meervoud en andersom.**
Vul de zin in.
Vul daarna de persoonsvorm in.

Kijk eerst naar de voorbeelden.

zin	enkelvoud/meervoud veranderen	persoonsvorm
De muizen lopen over het dak.	De muis loopt over het dak.	loopt
Ik heb een heel sportieve meester.	Wij hebben een heel sportieve meester.	hebben
De jongen neemt een patatje bij de frietkraam.	De jongens nemen een patatje bij de frietkraam.	nemen

4 **Maak vraagzinnen met *wie* of *wat*.**
Vul de vraagzin, het antwoord op de vraag en het onderwerp in.
Kijk eerst naar het voorbeeld.

	vraagzin	antwoord	onderwerp
Mijn zusje is doodstil.	Wie is doodstil?	mijn zusje	mijn zusje
Peter kijkt op de kaart.	Wie kijkt op de kaart?	Peter	Peter
De taart is heerlijk.	Wat is heerlijk?	de taart	de taart

5 **Vul de rijtjes in.**
Kijk eerst naar het voorbeeld.

1 Verander enkelvoud in meervoud of andersom.
2 Vul de persoonsvorm in.
3 Vul daarna het onderwerp in.

zin	enkelvoud/meervoud veranderen	persoonsvorm	onderwerp
Mijn zus kreeg twee brieven.	Mijn zussen kregen twee brieven.	kregen	mijn zussen
Mijn tantes zijn dol op druiven.	Mijn tante is dol op druiven.	is	mijn tante
Mijn vriendin won drie prijzen.	Mijn vriendinnen wonnen drie prijzen.	wonnen	mijn vriendinnen
Daar komt een boze agent aan.	Daar komen boze agenten aan.	komen	boze agenten

6 **Bedenk een verhaaltje over ijs.**

1 Bedenk ten minste vier zinnen.
2 Doe de drie proeven (vraag maken, tijd veranderen, enkelvoud/meervoud veranderen).
3 Onderstreep bij elke zin de persoonsvorm.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je geoefend?

Hoofdstuk 9

Les 8

Schrijven

- Ik leer hoe ik een reclametekst schrijf.

Een **reclame** is een tekst die je wil overhalen. De tekst wil je overhalen om iets te kopen of iets te doen.

De kop trekt de aandacht. Bijvoorbeeld door het gebruik van grote of gekleurde letters.

Een slogan is een korte, kernachtige tekst die wordt gebruikt in reclames. Je noemt het ook wel een slagzin.

Er wordt uitgelegd waarom het doel belangrijk is.

Een plaatje trekt de aandacht. Bijvoorbeeld omdat het zielig, spannend, grappig of leuk is.

Ten slotte krijg je informatie over de website of het rekeningnummer.

Steun de dieren!

Doe een goede daad: help de dieren!

Dierenopvang is belangrijk, want:
a dieren hebben recht op een goed leven
b zieke dieren hebben recht op ...

We kunnen niet zonder uw steun!
Kijk op www.dierenopvang.nl of stort uw gift op rekening 123.

1 **Lees de reclametekst *Steun de dieren!***

2 **Maak de vragen.**

1 Reclames hebben altijd een kop. Wat is de kop bij deze reclame?

Steun de dieren!

2 Wat valt je op aan de kop?

Bijvoorbeeld: De kop heeft grote letters en is dikgedrukt.

3 **Op reclameposters wordt altijd een speciale lay-out gebruikt.**
Lay-out betekent opmaak.
Vul in welke onderdelen van lay-out jij ziet op de poster.

Bijvoorbeeld:

– *verschillende lettertypes*

– *plaatjes*

– *verschillende kleuren*

(de kop is groot en groen, de slogan is rood, de afbeelding trekt de aandacht)

4 **Zoek de zinnen die vet en cursief zijn.**
Je kunt letters op verschillende manieren gebruiken.
Dat doe je om de aandacht te trekken.
Bijvoorbeeld **vet** of *cursief*.

1 Welke zinnen zijn vet?

Steun de dieren!

Dierenopvang is belangrijk want:

a Dieren hebben recht op een goed leven;

b Zieke dieren hebben recht op ...

2 Welke zinnen zijn cursief?

Steun de dieren!

Doe een goede daad: help de dieren!

5 **Maak de vragen.**

1 Wat is de slogan van deze reclame?

Doe een goede daad: help de dieren!

2 Bedenk zelf nog een andere goede slogan.

Meerdere antwoorden mogelijk.

6 **Lees het stukje: 'Dierenopvang is belangrijk, want: ...'**

1 Maak de volgende zin af.

Zieke dieren hebben recht op *een goede verzorging.*

2 Kun je zelf nog een goed argument verzinnen? Waarom is dierenopvang belangrijk?

Meerdere antwoorden mogelijk

3 Bekijk de poster nog eens goed.
Zou jij geld overmaken als je deze poster ziet?
Leg je antwoord uit.

Meerdere antwoorden mogelijk

4 Hoe kun je de poster nog beter maken, zodat nóg meer mensen de dierenopvang gaan steunen? Wat zou jij dan nog willen veranderen of toevoegen?

Meerdere antwoorden mogelijk

7 **Maak een andere lay-out voor deze reclame.**
Gebruik dezelfde tekst, maar een andere opmaak (kleuren, lettertype).

Ter beoordeling van de leerkracht.

Hoofdstuk 9

Les 9

Schrijven

- Ik oefen het schrijven van een reclametekst.

Een **reclame** is een tekst die je wil overhalen. De tekst wil je overhalen om iets te kopen of iets te doen.

De kop trekt de aandacht. Bijvoorbeeld door het gebruik van grote of gekleurde letters.

Een *slogan* is een korte tekst die wordt gebruikt in reclames. Je noemt het ook wel een slagzin.

Er wordt uitgelegd waarom het doel belangrijk is.

Een plaatje trekt de aandacht. Bijvoorbeeld omdat het zielig, spannend, grappig of leuk is.

Ten slotte krijg je informatie over de website of het bankrekeningnummer.

1 **Je gaat een reclameposter maken voor een goed doel. Welk goed doel kies je?**

1 Kies uit:

☐ Unicef: komt op voor de rechten van alle kinderen, vooral in landen waar armoede of oorlog is.

☐ Wereldnatuurfonds: komt op voor bedreigde dieren. Wil voorkomen dat dieren uitsterven.

☐ Stichting Doe een wens: vervult de wens van kinderen met een ernstige ziekte.

2 Waarom kies je dit doel?

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

.....

2 **Bedenk de kop van de poster.**

1 De kop moet aanspreken.

Je moet in één keer weten waar het over gaat.

Mijn kop is: .....

2 Wat ga je doen om ervoor te zorgen dat je kop opvalt?

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

3 Schrijf de kop op de goede plaats op de poster.

3 **Bedenk de slogan voor je poster.**
Let op: een slogan is kort en krachtig.

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

Schrijf de slogan op de goede plaats op de poster.

4 **Leg uit waarom het doel belangrijk is.**

1 Bedenk twee argumenten.

Argument 1: *Meerdere antwoorden mogelijk.* .....

Argument 2: *Meerdere antwoorden mogelijk.* .....

2 Schrijf je argumenten op de goede plaats op de poster.

5 **Maak de reclameposter af.**

1 Maak een tekening op de goede plaats op de poster.

2 Vul een website en een bankrekeningnummer in. Je mag die zelf verzinnen.

3 Ben je helemaal klaar? Wil je nog wat veranderen?
Maak dan nu je poster in het echt.

6 **Laat je poster aan een klasgenootje zien.**
Vindt hij jouw poster overtuigend?
Zou hij geld voor het goede doel geven? Waarom wel of niet?

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 9

Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
- Ik herhaal de trappen van vergelijking uit blok 3.

Dit kan ik nu
- Ik herhaal onderwerp en persoonsvorm.
- Ik herhaal hoe je onderwerp en persoonsvorm in een zin kunt herkennen.

pit stop

Dit kan ik nog

1 **Kijk naar de tekening en vergelijk de kinderen met elkaar.**
Maak de zinnen af.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: dikst | klein | langer | dunst | kleiner | lang | dikker

1 Lotte is *kleiner* dan Joeri.

2 Fatima is het *dunst* van alle kinderen.

3 Joeri is *dikker* dan Milan.

4 Kelsey heeft *langer* haar dan Lotte.

5 Mehmet is net zo *lang* als Kelsey.

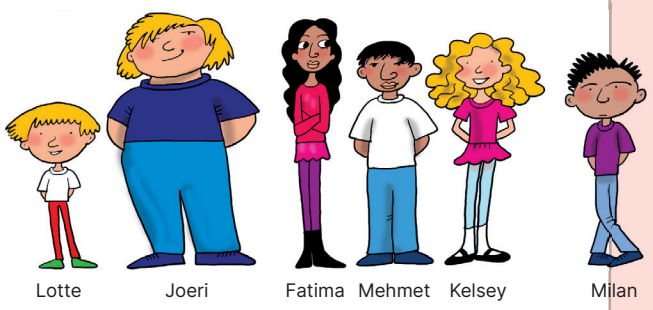

2 **Welk woord past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: lief | groener | lekkerst | fijner | hard | groter | duurst

1 Het gras is niet altijd *groener* aan de overkant.

2 Die schoenen lopen prima, maar deze zitten het *lekkerst*.

3 Ik vind mijn konijn heel *lief*.

4 Van alle horloges was deze het *duurst*.

5 Mare is al veel *groter* dan haar broertje.

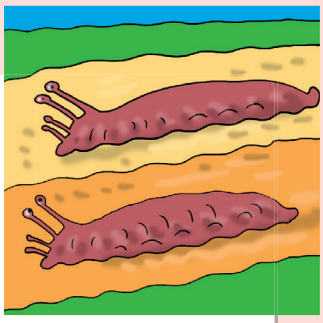

3 **Vul de goede trappen van vergelijking in.**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: nieuw | snel | breed | hoog | ver | langzaam | mooi

1 Deze slak is nog langzamer dan die slak.

2 Van alle cadeaus voor mijn verjaardag vind ik deze pop het mooist.

3 Deze rivier is heel erg breed.

4 Als ik naar die drie torens kijk, lijkt me de middelste het hoogst.

5 Mijn vliegtuigje vliegt honderd meter, die van jou niet; mijn vliegtuigje vliegt verder.

Dit kan ik nu

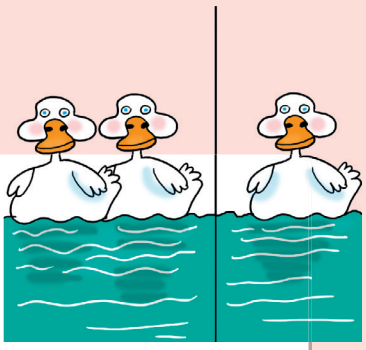

1 **Wat is de persoonsvorm?**
Doe de proeven om de persoonsvorm te vinden.

1 Vul de zin die je krijgt in.
2 Vul de persoonsvorm in.

de proef	de zin	de zin die je krijgt	de persoonsvorm
1 vraagzin maken	De aardappels liggen op de weegschaal.	Liggen de aardappels op de weegschaal?	liggen
2 tijd veranderen	Het vakantieoord ligt in de bossen.	Het vakantieoord lag in de bossen.	ligt
3 enkelvoud/meervoud veranderen	De eenden drijven op het water.	De eend drijft op het water.	drijven
4 vraagzin maken	De auto rijdt met hoge snelheid door de straat.	Rijdt de auto met hoge snelheid door de straat?	rijdt
5 enkelvoud/meervoud veranderen	In de winter bevriezen de sloten.	In de winter bevriest de sloot.	bevriezen

2 Maak een vraagzin met *wie* of *wat*.

1 Vul de vraagzin in.
2 Welk woord is het onderwerp?
3 Vul het onderwerp in.

de zin	de vraagzin met wie of wat	het onderwerp
1 De meester schrijft op het bord.	Wie schrijft op het bord?	de meester
2 De boomtak zwiept heen en weer in de wind.	Wat zwiept heen en weer in de wind?	de boomtak
3 Het wolkendek is heel dik.	Wat is heel dik?	het wolkendek
4 Het verkeerslicht springt op groen.	Wat springt op groen?	het verkeerslicht
5 Stap voor stap loopt Nina naar de kant.	Wie loopt stap voor stap naar de kant?	Nina

3 Zoek de persoonsvorm en het onderwerp.

1 Vul de persoonsvorm in.
2 Vul daarna het onderwerp in.

	persoonsvorm	onderwerp
1 De twijg buigt mee met de wind.	buigt	de twijg
2 Ik heb de slag van het schaatsen nog niet te pakken.	heb	ik
3 Hij schaatst om het wak in het ijs heen.	schaatst	hij
4 We doen een wandeling in het natuurgebied.	doen	we
5 Zij kijkt vanuit haar ooghoeken naar de burgemeester.	kijkt	zij

Hoofdstuk 10

Doelenkaart

Hoe gaat het?

- ? ik moet het nog leren
- ↑ ik moet het nog oefenen
- ✓ ik kan het!

Spreken en luisteren

- Ik kan terugkijken op een monoloog. ? ↑ ✓
- Ik kan vertellen wat ik van een monoloog vind en waarom. ? ↑ ✓
- Ik kan bepalen wat belangrijk is en wat niet tijdens het luisteren. ? ↑ ✓
- Ik kan de hoofdgedachte uit een luistertekst halen. ? ↑ ✓

Woordenschat

- Ik ken de betekenis van 45 nieuwe woorden. ? ↑ ✓

Lezen

- Ik weet wat een fabel is. ? ↑ ✓
- Ik kan een plaatje in mijn hoofd maken van een verhaal. ? ↑ ✓
- Ik weet wat een betoog is. ? ↑ ✓
- Ik kan het doel van de schrijver herkennen. ? ↑ ✓

Taal verkennen

- Ik kan de persoonsvorm in een samengestelde zin herkennen. ? ↑ ✓
- Ik kan het onderwerp in een samengestelde zin herkennen. ? ↑ ✓
- Ik kan voegwoorden gebruiken. ? ↑ ✓

Schrijven

- Ik kan een verhaal schrijven. ? ↑ ✓

Hoofdstuk 10

Les 1

Spreken en luisteren

- Ik leer terugkijken op een monoloog.
- Ik leer vertellen wat ik van een monoloog vind en waarom.

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van de 20 nieuwe woorden.

Kijkwoorden

de cameraploeg

de/het duin

de vervuiling

de watervogel

de wilg

Leeswoorden

aansterken: beter en sterker worden als je ziek bent geweest
De eend zwemt vrolijk rond, want hij is weer aangesterkt.

belanden: ergens terechtkomen
Een eekhoorn leeft niet in de duinen, dus hoe is hij daar nou beland?

dartelen: op een vrolijke manier bewegen, huppelen of springen
Een paar jonge eendjes spelen met elkaar en dartelen langs het water.

gezamenlijk: met z'n allen
De kinderen gaan gezamenlijk naar de opvang.

het personeel: groep mensen die voor dezelfde baas werkt
Het personeel van de opvang voor dieren verzorgt de eend.

Weetwoorden

de bosrand
de eekhoorn
de glimlach
zich zorgen maken (om)
de knipoog
het moeras
het natuurlandschap
de oorzaak
verlaten (weggaan)
zorgzaam

De eend

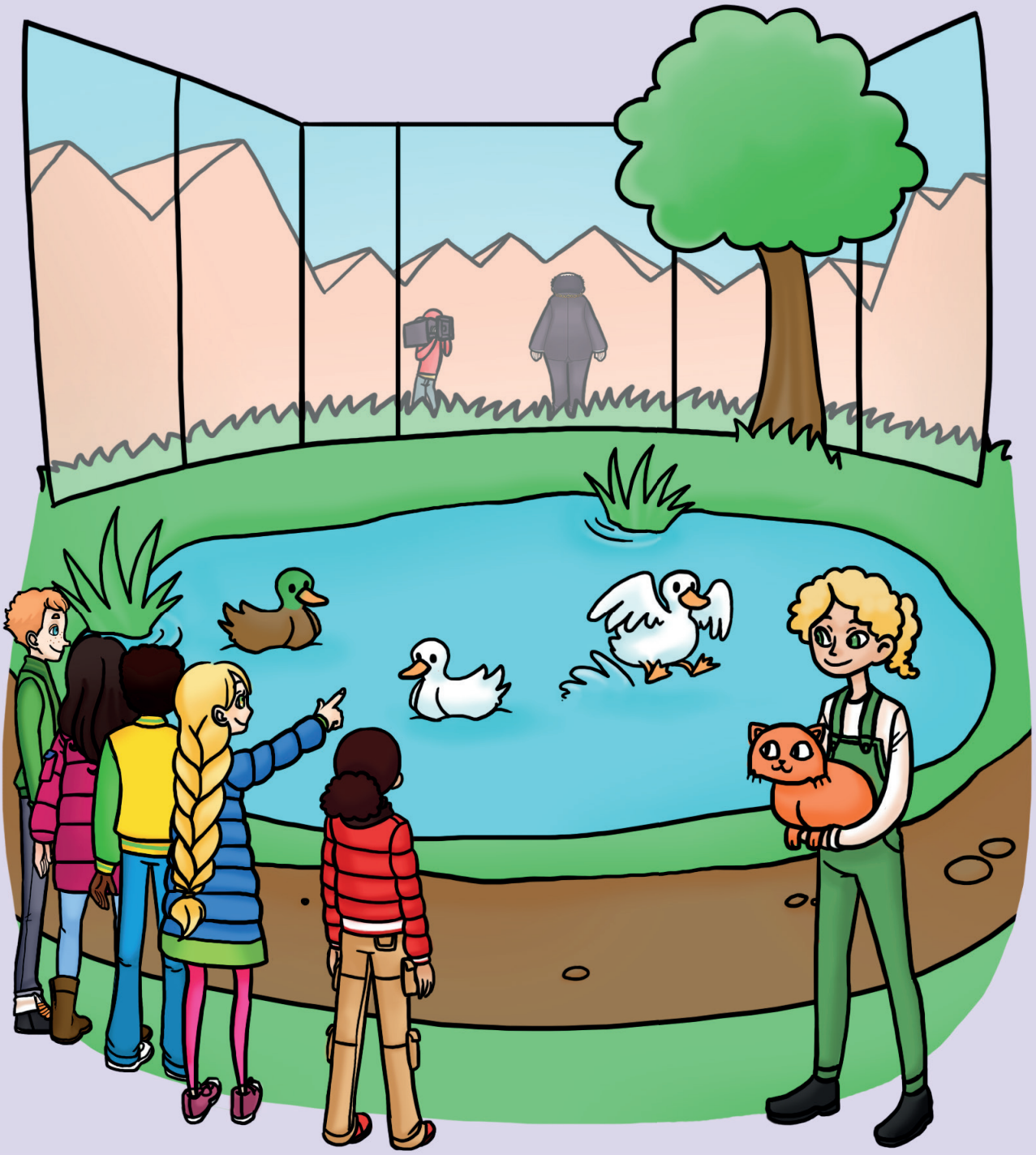

1 **Bekijk de tekening.**

2 **Maak de vragen.**

1 Waar is de vriendenclub?

Bij de dierenopvang.

2 Waarom heeft de mevrouw een katje in haar handen?

Bijvoorbeeld: om het te verzorgen.

3 Heb jij wel eens een ziek dier geholpen?

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 De burgemeester houdt een monoloog. Wat is een *monoloog* ook alweer?

Een toespraak (door één persoon).

3 **Luister en kijk naar het verhaal.**

4 **Maak de vragen.**
Luister nog eens naar het laatste stukje.

1 Maak de zin van de burgemeester af.

'Heel veel centjes waarmee andere dingen in een stad kunnen worden gebouwd, zoals *Meerdere antwoorden mogelijk.*.

2 Wat vindt de vriendenclub daarvan?

Ze zijn het er niet mee eens.

3 Begrijp je waarom de kinderen zo reageren?

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 Stel dat je bij de vriendenclub hoort. Wat zou jij dan tegen de burgemeester zeggen?

Meerdere antwoorden mogelijk.

5 Wat vind je ervan dat Jamal zo kwaad reageert?
Begin je antwoord zo:
Ik zou net als Jamal kwaad reageren, omdat ... .
Of begin je antwoord zo:
Ik zou niet zo kwaad reageren als Jamal, omdat ... .

Meerdere antwoorden mogelijk.

5 **Houd een monoloog.**
Je bent het niet eens met de burgemeester.
Bespreek na afloop met je groepje hoe het is gegaan.

Gebruik deze kernwoorden:
nieuw speelveld
onnodige reisjes
geld ingezameld
buurtfeest

Spreektip
Ga goed rechtop staan.
Praat duidelijk en maak goede zinnen.
Heb je verteld wat je wilde vertelleSpreektipn?

6 **Zou jij in een dierenopvang willen werken? Waarom wel of niet?**

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 10

Les 2

Spreken en luisteren

- Ik leer bepalen wat belangrijk is en wat niet tijdens het luisteren.
- Ik leer de hoofdgedachte uit een luistertekst (verhaal) halen.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 **Luister naar het verhaal.**

2 **Waar of niet waar?**

	waar	niet waar
1 'Ik maak me zorgen,' zegt Jamal.	○	●
2 Een eekhoorn is bij de bosrand verkeerd gelopen.	●	○
3 Een zwaan zat vast in een wilg bij de sloot.	○	●
4 De vriendenclub loopt gezamenlijk richting de burgemeester.	●	○
5 De cameraploeg filmt de kinderen.	○	●

3 **Wat gebeurde er in het verhaal?**
Onderstreep het goede antwoord.

1 Nina krijgt een *knipoog* | *schouderklopje*.

2 De kinderen hebben de eend naar *de opvang* | *het natuurlandschap* gebracht.

3 Dieren *kunnen ziek worden* | *worden beter* door vervuiling.

4 *De kinderen* | *Het personeel* verlaten de opvang.

4 **Wat antwoordt de mevrouw?**

Meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld:

Nee, dit katje zat in een wilg bij de sloot.

5 **Hoe reageert Jamal?**

Meerdere antwoorden mogelijk.

Bijvoorbeeld:

U heeft het geld dat wij hebben ingezameld met het buurtfeest voor uzelf gebruikt.

6 **Welk plaatje hoort bij het woord?**
Teken een lijn.

de oorzaak

het moeras

dartelen

de glimlach

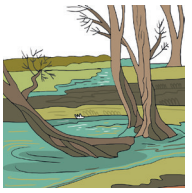

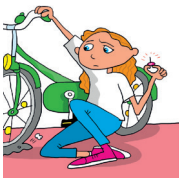

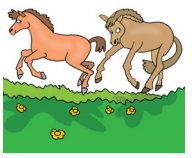

7 **Welk woord hoort er niet bij?**
Onderstreep het goede antwoord.

1 **watervogel**: *zwaan – sloot – belanden*

2 **de duin**: *zand – aansterken – natuurlandschap*

3 **vertrekken**: *zorgzaam – verlaten – weggaan*

8 **Maak een woordspin met het woord *natuurlandschap*.**
Bedenk bij de woordspin zo veel mogelijk nieuwe woorden. Kijk naar het voorbeeld.

het bos .....

de heide .....

.....

.....

.....

.....

9 **Maak zinnen.**
Bedenk steeds een zin met de volgende woorden.

1 de watervogel – de vervuiling
2 het personeel – zorgzaam
3 de duin – belanden
4 de eekhoorn – aansterken
5 Kies zelf twee woorden uit les 1.

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

.....

.....

.....

.....

Hoofdstuk 10

Les 3

Woordenschat

- Ik leer de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- Ik leer wat een fabel is.
- Ik leer een plaatje in mijn hoofd maken van een verhaal.

Kijkwoorden

de hooiberg

de landweg

de millimeter

de ophaalbrug

de wegwijzer

Leeswoorden

balken (ezel): geluid dat een ezel maakt
'Ia-ia-ia,' balkte de ezel.

de fabel: verhaal over dieren die doen als mensen; je kunt er iets van leren
Van deze fabel over de eend leer je: wie niet sterk is, moet slim zijn.

naderbij: dichterbij
De ezel liep over de weg en de eend wachtte tot hij naderbij kwam.

spreiden (vleugels): vleugels open of wijd doen
De eend spreidde zijn vleugels op de brug, waardoor de ezel er niet door kon.

de tol (brug): geld dat je moet betalen om over een brug of over een weg te mogen gaan
'Je moet tol betalen,' zei de eend, 'anders mag je er niet door.'

Weetwoorden

bekaf
draaierig
het gebit
het kwartier
terugkeren

Tip

Een onbekend woord? Zoek de betekenis op in het woordenboek.

De fabel van de eend en de ezel

De eend **keerde terug** van zijn reis naar een warm land. Het was een verre tocht geweest. De eend was **bekaf** en **draaierig** van de honger. Hij voelde zich te zwak om eten te zoeken.
Toen zag hij een ezel over **de landweg** aankomen.
De eend streek midden op de brug neer. Hij **spreidde** zijn vleugels. 'Ho, ho,' riep hij, toen de ezel **naderbij** kwam.
'Je mag er niet zomaar langs. Je moet **tol** betalen.'
'Ia, ia!' **balkte** de ezel boos. 'Laat me erdoor!' Hij liet zijn grote, gele **gebit** zien.
Maar de eend ging geen **millimeter** opzij. 'Dit is een **ophaalbrug**', zei de eend. 'Daar moet voor betaald worden. Altijd!'
De ezel keek van de brug naar **de wegwijzer**. Als hij de brug niet over kon, moest hij ver omlopen. 'Ia, ia, maar wat moet ik dan betalen?'
'Een half brood,' zei de eend. 'Dat is de prijs.'
De ezel draaide zich om en binnen een **kwartier** was hij terug.
'Alsjeblieft,' zei hij, en hij gaf het halve brood.
'Ga er maar langs,' zei de eend. De ezel liep door en de eend keek hem na, tot de ezel achter een **hooiberg** was verdwenen.
Toen peuzelde de eend het brood op.

Ja, wie niet sterk is, moet slim zijn!

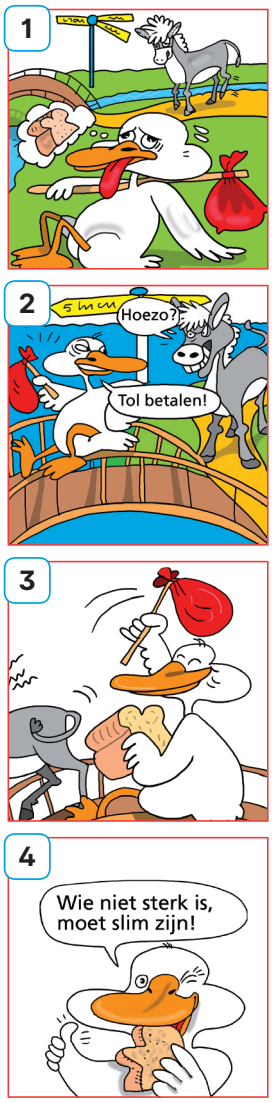

1 **Bekijk de tekst.**
Bekijk ook de tekeningen.

2 **Maak de vragen.**

1 Dit is een fabel.
Zoek bij de leeswoorden op wat een fabel is.

Verhaal over dieren die doen als mensen.

2 Je gaat zo meteen de fabel lezen.
Let goed op over welke dieren het gaat.
3 Schrijf op wat de wijze les is van de fabel.

Wie niet sterk is, moet slim zijn.

3 Lees ***De fabel van de eend en de ezel.***

4 **Maak de vragen.**

1 Over welke twee dieren gaat deze fabel?

eend ..... en *ezel* .....

2 De eend voelt zich *bekaf* en *draaierig*. Hoe voelt dat: *bekaf*?

Bijvoorbeeld: heel erg moe .....

3 Welk werkwoord zit in het woord 'draaierig'? *draaien* .....

4 Als je een list bedenkt, dan bedenk je een slim plannetje.
Welke list bedenkt de eend?

Hij laat de ezel tol betalen om over de brug te mogen. .....

5 De eend spreidde zijn vleugels. Wat is dat?
Kies het goede antwoord.

- (●) De eend deed zijn vleugels uit elkaar.
- ( ) De eend hield zijn vleugels bij elkaar.

6 Wie niet sterk is, moet slim zijn. Wie is in de fabel niet sterk?
Kies het goede antwoord.

- (●) de eend
- ( ) de ezel

7 Vind je de eend slim? En de ezel?

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

.....

.....

.....

5 **Maak een woordparaplu met het woord *tijd*.** *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Schrijf er nog minimaal drie woorden bij die met tijd te maken hebben.

de tijd

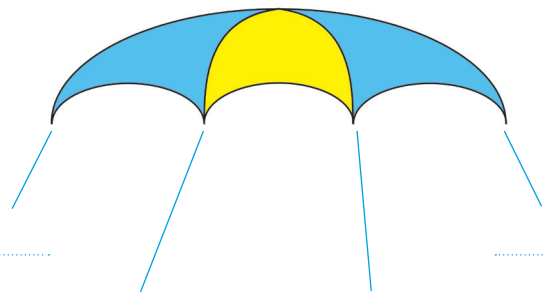

....

....

6 **Bedenk een zin bij elk plaatje.**

Naast de fabel zie je vier plaatjes met nummers.
Schrijf achter elk nummer een zin die bij dat plaatje past.

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.* .....

.....

2 .....

.....

3 .....

.....

4 .....

.....

Hoofdstuk 10

Les 4

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- Ik leer wat een betoog is.
- Ik leer het doel van de schrijver herkennen.

Help het asiel

Meer mensen moeten **vrijwilliger** worden in een **asiel**. Een asiel is een fantastische opvangplek voor dieren. Het is een plek waar dieren zich niet langer eenzaam en ziek hoeven te voelen. Iemand kan er een huisdier **afgeven** als het zijn baasje kwijt is.
Ook dieren als egels en vogels neemt het asiel op. **Gewoonlijk** is **de aanleiding** daarvoor dat het dier ziek of gewond is. Veel watervogels worden bijvoorbeeld ziek doordat het water niet **zuiver** is. Sommige fabrieken **lozen** er **chemisch afval** in. Dat kan **dodelijk** zijn voor deze vogels.
Dieren in een asiel hebben een goede verzorging en **behandeling** nodig. Dit is veel werk, maar er is weinig geld en personeel. Dus: meld je aan als vrijwilliger bij een asiel als je dieren wilt helpen!

- vrijwilliger → iemand die gratis werkt en mensen of dieren helpt
- de aanleiding → reden
- zuiver → helder en schoon
- lozen → laten wegstromen (waar dat niet mag)
- chemisch afval → giftig afval

1 **Lees de tekst *Help het asiel*.**

2 **Maak de vragen.**
Dit is een betoog. Kijk naar de vragen en kies het goede antwoord.

1 Hoe herken je een betoog?

○ Het is een spannend verhaal over het asiel.

● De schrijver geeft argumenten waarom je vrijwilliger moet worden in een asiel.

2 Wat wil de schrijver met deze tekst?

● Je overhalen om iets te doen.

○ Een spannend verhaal vertellen.

3 **Welke betekenis past bij het woord?**
Teken een lijn.

de vrijwilliger	je gaat eraan dood
de behandeling	afval waar je ziek van wordt
dodelijk	je doet geen betaald werk
het chemisch afval	wegdoen waar het niet mag
lozen	dit moet je doen om beter te worden

4 **Kies het goede woord bij het plaatje.**

1

- ○ een bosweg
- ● een landweg

2

- ● een hooiberg
- ○ een strobaal

3 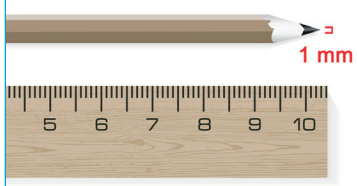

- ● een millimeter
- ○ een kilometer

4

- ○ een tunnel
- ● een ophaalbrug

5

- ● een wegwijzer
- ○ een kompas

5 **Wat betekent hetzelfde?**
Teken een lijn.

naderbij	iets wat je meestal doet
gewoonlijk	tanden en kiezen
afgeven	geluid dat ezels maken
het gebit	15 minuten
het kwartier	dichterbij
balken	je geeft iets aan iemand

6 **Weet jij waar het over gaat?**

Kies uit: het asiel | spreiden | terugkeren | de tol | zuiver | de aanleiding

1 Je moet het betalen om over de snelweg te rijden. *de tol*

2 Ik ben bekaf. Dat is de reden dat ik draaierig ben. *de aanleiding*

3 Wat een helder water heeft dat meer. *zuiver*

4 Hier worden de dieren opgevangen. *het asiel*

5 Ik ga nog eens daar naartoe. *terugkeren*

6 In de fabel heeft de vogel zijn vleugels helemaal wijd. *spreiden*

7 **Maak een woordparaplu met het woord *dierengeluiden*.**

1 Het geluid dat ezels maken, noemen we *balken*.
2 Vul in welk geluid de volgende dieren maken:
geiten, varkens, paarden.

de dierengeluiden

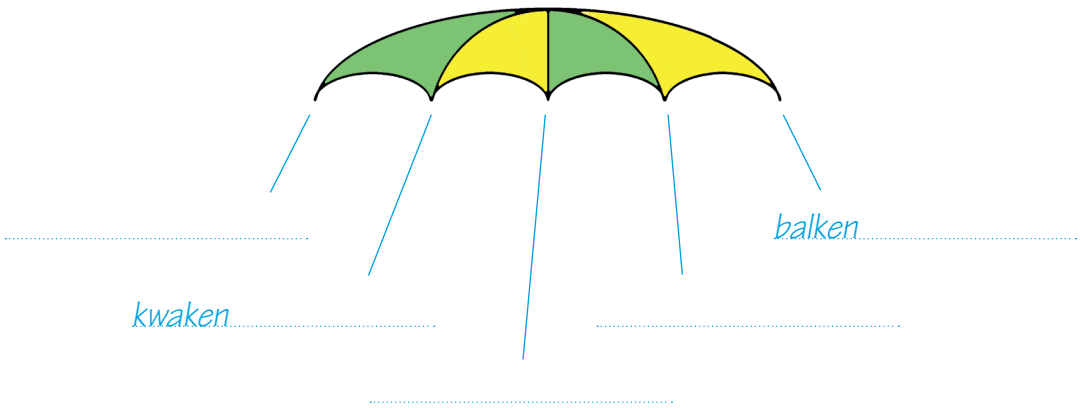

3 Bij welk dier hoort 'kwaken'?
Maak er een goede zin mee.

Meerdere antwoorden mogelijk.

– *Gaat de zin over een eend of een kikker?*

Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je geoefend?

Hoofdstuk 10

Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
- Ik herhaal woorden uit blok 3.

Dit kan ik nu
- Ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

pit stop

Dit kan ik nog

1 **Wat is het?**
Kijk naar het plaatje.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: de kudde | de franje | de ceintuur | de bizon | de neushoorn | de krijger | de speer

a *de bizon*

b *de krijger*

c *de speer*

d *de franje*

e *de kudde*

2 **Wat betekent hetzelfde?**
Lees de zinnen en kijk naar de vetgedrukte woorden.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: apart | collectie | onderscheppen | omringen | cultuur | merkt op | levensgroot

1 Jos **ziet en zegt** dat zijn gum kwijt is. *merkt op*

2 Eva doet niet met de mode mee. Zij ziet er **anders** uit **dan gewoon**. *apart*

3 Mijn opa heeft veel bijzondere postzegels: hij heeft een mooie **verzameling**. *collectie*

4 Om 6 uur 's avonds warm eten hoort bij de **Nederlandse manier**. *cultuur*

5 Bij dit spel moet je **om** Niek **heen staan**. *omringen*

3 **Welk woord past in de zin?**
Zet het woord op de goede plek.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: aan besteden | neerslag | hoewel | de gewoonte | bij gebrek aan | het landschap | tamelijk

Iedereen doet wel iets altijd op dezelfde manier. Zo heb ik *de gewoonte* om altijd op de stoeprand te lopen. Dit is *tamelijk* gevaarlijk omdat je er natuurlijk af kunt vallen en dan op de weg terechtkomt. Ook kan het glad zijn als er *neerslag* is gevallen, zoals regen. In mijn dorp heb je weinig straten, dus *bij gebrek aan* stoepranden vind ik het leuk om naar een stad te gaan. Het is maar een onschuldig spelletje. Ik wil er niet zo veel tijd *aan besteden*, hoor!

Dit kan ik nu

1 **Wat hoort bij elkaar?**
Teken een lijn.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

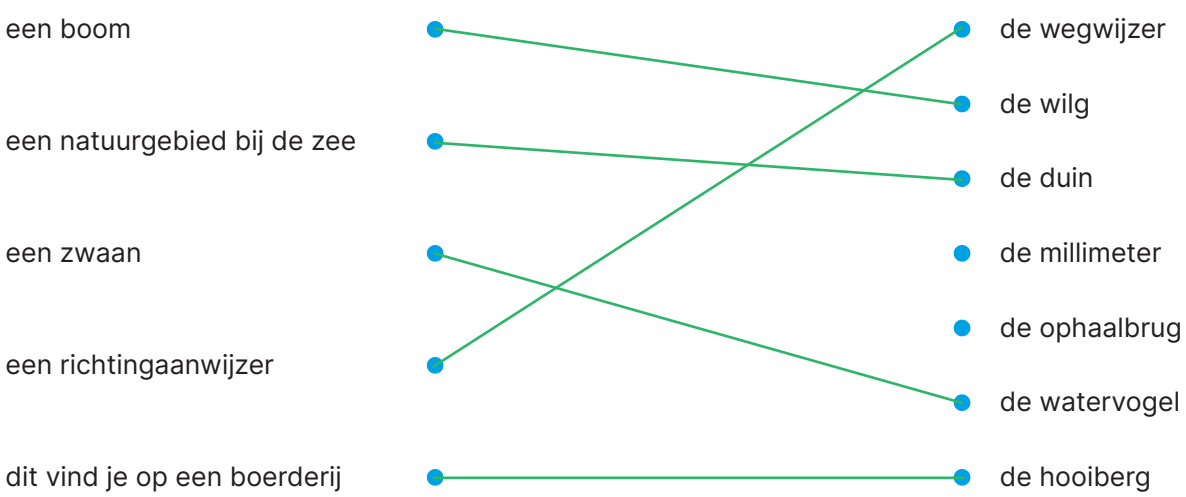

2 **Welk woord past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: aansterken | belanden | gezamenlijk | het personeel | de tol | de fabel | spreiden

1 De zieke eend uit het wak kan in het dierenasiel *aansterken*.

2 Een verhaal over dieren met menselijke trekjes noemen we *de fabel*.

3 Als jullie zo ruw blijven fietsen, *belanden* jullie in de struiken.

4 De winkel is gesloten. *Het personeel* heeft vandaag een uitje.

5 Deze klus pakken we *gezamenlijk* aan.

3 **Welk woord hoort bij het plaatje?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het asiel | afgeven | lozen | het chemisch afval | dodelijk | de behandeling | de vrijwilliger

1 *afgeven*

2 *het asiel*

3 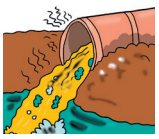 *lozen*

4 *de vrijwilliger*

5 *dodelijk*

Hoofdstuk 10

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer voegwoorden herkennen en gebruiken.
- Ik leer het onderwerp en de persoonsvorm vinden in samengestelde zinnen.

Herhaling: voegwoord

Voegwoorden zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken: **omdat**, **want**, **maar**, **en**.
Er zijn er nog meer!

Fatima voelt zich niet lekker, dus ze gaat niet naar paardrijles.
Floris praat met Ivo, terwijl hij een computerspelletje speelt.

Persoonsvorm en onderwerp in een samengestelde zin

Twee aan elkaar geplakte zinnen zijn samen een **samengestelde zin**.
Wil je weten wat onderwerp en persoonsvorm zijn?
Verdeel de zin dan eerst in twee losse zinnen.

Sara pakt haar fiets, want ze gaat naar muziekles.

Sara pakt haar fiets.	persoonsvorm = pakt	onderwerp = Sara
Ze gaat naar muziekles.	persoonsvorm = gaat	onderwerp = Ze

1 **Bekijk het uitlegblokje.**

2 **Kijk naar de samengestelde zinnen.**
Onderstreep de voegwoorden.

1 *Mijn vader fietst naar zijn werk, maar mijn moeder gaat met de auto.*

2 *De lamp is stuk, dus we zitten in het donker.*

3 *Mona luistert muziek, terwijl ze leest.*

4 *Raoul eet pap en hij drinkt melk.*

5 *Jim speelt buiten, want hij wil voetballen.*

3 **Welk woord is de persoonsvorm?**
Maak de zin vragend. De persoonsvorm staat dan vooraan.
Onderstreep de persoonsvorm met rood.

1 *De eekhoorn zoekt nootjes in de bosrand.*

2 *De vrijwilliger geeft de zieke hond een behandeling.*

3 *De watervogel vliegt over het ijs.*

4 *De cameraploeg filmt de burgemeester.*

5 *Fabrieken lozen chemisch afval.*

4 **Kijk naar de zinnen van opdracht 3.**
Je vindt het onderwerp door te vragen: wie of wat + persoonsvorm (+ wat er bij de persoonsvorm hoort).
Onderstreep het onderwerp met groen.

Voorbeeld:

De eekhoorn zoekt nootjes in de bosrand.	persoonsvorm = zoekt
Wie of wat zoekt nootjes in de bosrand?	onderwerp = de eekhoorn

5 **Maak twee zinnen.**
Knip de samengestelde zinnen van opdracht 2 los.
Vul beide zinnen in.

Mijn vader fietst naar zijn werk, maar mijn moeder gaat met de auto.
De lamp is stuk, dus we zitten in het donker.
Mona luistert muziek, terwijl ze leest.
Raoul eet pap en hij drinkt melk.
Jim speelt buiten, want hij wil voetballen.

1 Mijn vader fietst naar zijn werk. + Mijn moeder gaat met de auto.

2 De lamp is stuk. + We zitten in het donker.

3 Mona luistert muziek. + Ze leest.

4 Raoul eet pap. + Hij drinkt melk.

5 Jim speelt buiten. + Hij wil voetballen.

6 **Kijk naar de samengestelde zinnen van opdracht 5.**

1 Zet een rode streep onder de persoonsvorm.
2 Zet een groene streep onder het onderwerp.

7 **Maak van de twee zinnen één samengestelde zin.**
Gebruik het voegwoord dat ervoor staat.

1 want	Jorn gaat naar bed.	Hij is bekaf.
2 en	Lisa komt thuis.	Ze drinkt een kopje thee.
3 terwijl	Papa leest een fabel.	Hij eet een boterham.
4 maar	Ivo roept zijn moeder.	Ze hoort hem niet.
5 omdat	De kinderen balen.	De chips zijn op.

1 *Jorn gaat naar bed, want hij is bekaf.*

2 *Lisa komt thuis en ze drinkt een kopje thee.*

3 *Papa leest een fabel, terwijl hij een boterham eet.*

4 *Ivo roept zijn moeder, maar ze hoort hem niet.*

5 *De kinderen balen, omdat de chips op zijn.*

8a **Maak van de vraagzin een vertelzin.**

1 Maait de buurman het gras?

De buurman maait het gras.

2 Melkt de boer zijn koeien?

De boer melkt zijn koeien.

3 Dansen Lieke en Meike door de kamer?

Lieke en Meike dansen door de kamer.

4 Houdt Rob van lekker eten?

Rob houdt van lekker eten.

5 Vertelt Tibor een goede mop?

Tibor vertelt een goede mop.

8b **Probeer nu van twee zinnen één samengestelde zin te maken. Kies zelf twee zinnen uit. Gebruik voegwoorden.**

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 10

Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van voegwoorden.
- Ik oefen het vinden van het onderwerp en de persoonsvorm in samengestelde zinnen.

Voegwoord

Voegwoorden (vw) zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken:
omdat, **maar**, **dus**, **en**, **want**, **terwijl**.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een **persoonsvorm** (pv).
Maak van de zin een vraag. De persoonsvorm staat dan vooraan.
Het **onderwerp** (ond) vertelt wie of wat iets doet of is in een zin.
wie of wat + persoonsvorm + de rest van de zin?

1 **Bekijk het uitlegblokje.**

2 **Zet een rondje om de voegwoorden.**

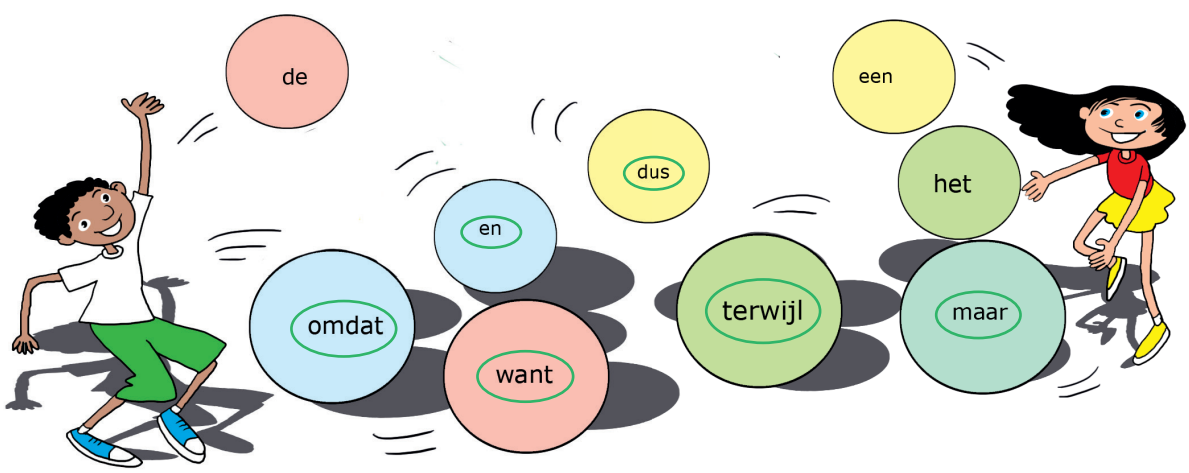

3 **Maak de zinnen af.**
Gebruik voegwoorden.

1 Ik lust geen spruitjes, *maar* ..... ik moet ze opeten.

2 Tom gaat elke zaterdag naar de disco, *omdat* ..... hij dol is op dansen.

3 Mijn oma wordt een beetje doof, *maar/en* ..... toch hoort ze de deurbel nog.

4 Niemand wil met Lara mee, *dus* ..... gaat ze maar alleen.

5 Samir kookt, *terwijl* ..... ik de was ophang.

4 **Welk onderwerp past in de zin?**
Onderstreep het goede antwoord.

1 *De muis* | *De muizen* piepen als ze de kat zien.

2 *Papa* | *Papa en mama* koopt een nieuwe stoel.

3 *Dat kind* | *Die kinderen* gaat elke woensdag naar de bieb.

5 **Welke persoonsvorm past in de zin?**
Onderstreep het goede antwoord.

1
De schilder *schilderen* | *schildert* een schilderij.

2
De boer en zijn knecht *melken* | *melkt* de koeien.

3
De wind *waaien* | *waait* door de bomen.

6 **Maak twee zinnen.**
Knip de samengestelde zin los. Vul de zinnen in.

1 De zon schijnt, dus ik ga zonder jas naar buiten.

De zon schijnt. .....

Ik ga zonder jas naar buiten. .....

2 Ik houd van blauw en ik houd van rood.

Ik houd van blauw. .....

Ik houd van rood. .....

3 Daan eet chips, terwijl hij televisie kijkt.

Daan eet chips. .....

Hij kijkt televisie. .....

4 De hond kwispelt met zijn staart, want hij is blij.

De hond kwispelt met zijn staart. .....

Hij is blij. .....

7 **Onderstreep de persoonsvorm en het onderwerp.**

1 Bij opdracht 6 heb je zinnen opgeschreven.
2 Zet een rode streep onder de persoonsvorm.
3 Zet een blauwe streep onder het onderwerp.

8 **Bedenk een ander onderwerp.**

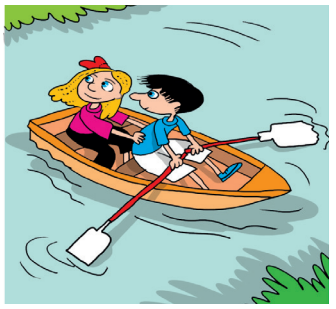

Kijk naar het voorbeeld.

Voorbeeld: *Eline* leest een boek.
Zij leest een boek.

1 Wij varen naar de overkant.

Meerdere antwoorden mogelijk. ..... varen naar de overkant.

2 Het bestek ligt in de la.

..... ligt in de la.

3 Silke voert haar konijn.

..... voert haar konijn.

4 Zij gaan naar het theater.

..... gaan naar het theater.

5 De voetballer scoort een doelpunt.

..... scoort een doelpunt.

Ben jij al in beweging geweest?
Wat heb je geoefend?

.....

.....

.....

Hoofdstuk 10

Les 8

Schrijven

- Ik leer hoe ik een verhaal schrijf.

Begin

Midden

Eind

De verrassing

Vandaag is het zover. Lex gaat met pap en mam naar het dierenasiel. Lex mag een nieuwe hond uitzoeken. Roeska, hun vorige hond, is in september doodgegaan. Hij was al heel oud en ziek. De dierenarts heeft hem een spuitje gegeven. Mama beloofde toen dat hij over een paar maanden een nieuwe hond mocht kiezen.

Lex heeft er echt zin in. Samen met pap en mam loopt hij door het asiel. De vrijwilligers van het asiel vertellen over de honden en katten die er zijn. Sommige katten zijn gevonden aan de kant van de weg. Andere dieren werden door hun baasjes in de steek gelaten. Lex weet niet welke hond hij moet kiezen. Ze zijn allemaal zo lief!

Dan hoort hij een zacht geblaf in de hoek van de kooi. Lex loopt ernaartoe. Hij ziet een kleine, witte hond met een grijze vlek op zijn kop. 'Dag', zegt Lex. 'Wie ben jij?' Het hondje kwispelt en loopt naar Lex toe. 'Dat is Bruno', vertelt de vrijwilliger. 'Die zit hier al heel lang. Hij is heel lief en wil graag naar buiten.' 'Dat komt goed uit', roept Lex. 'Ik houd zelf ook van buiten spelen.' Pap en mam lachen naar Lex. 'Volgens mij heb jij je keuze gemaakt', zegt mam. 'Zeker weten', roept Lex blij uit. 'Bruno gaat met mij mee naar huis!'

1 **Bekijk de tekst en de tekening.**

2 **Maak de vragen.**

1 Hoe weet je dat het een verhaal is?

Bijvoorbeeld: Het verhaal heeft een titel, er staat een grappige tekening bij.

2 Wat gebeurt er in het verhaal, denk je?

Een jongetje gaat met zijn ouders naar het asiel en zoekt daar een nieuw hondje uit.

3 Heb jij wel eens een dier uitgezocht in een asiel?

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 **Lees het begin.**

1 Wat is een ander woord voor begin?

De inleiding.

2 Wie is de hoofdpersoon in het verhaal?

Lex.

3 Wie komen er nog meer voor in het begin?

Pap, mam, Bruno de hond, de dierenarts.

4 **Lees het midden.**

1 Wat is een ander woord voor midden?

De kern.

2 Waar speelt het verhaal zich af?

In het dierenasiel.

3 Welke personen komen er in het midden voor?

Lex, pap, mam, de vrijwilligers van het asiel.

5 **Lees het eind.**

1 Wat is een ander woord voor eind?

Het slot.

2 Wat gebeurt er in het eind?

Lex kiest voor Bruno.

3 Welk gevoel krijg je bij het eind?

Meerdere antwoorden mogelijk.

6 **Bedenk het begin van het verhaal.**
Hieronder lees je een stukje van het midden van een ander verhaal.

Samen lopen Lex en Bruno het schoolplein op. Lex zijn vrienden zijn er ook.
'Hé, heb je een nieuwe hond?', roept Kai. 'Wat een lief beest!'
'Zullen we gaan voetballen?', vraagt Jorn. 'Misschien wil die hond wel meedoen!'

1 Hoe begint dit verhaal?
2 Bedenk vier zinnen en vul ze in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

7 **Bedenk een ander eind.**
Lex kan niet kiezen tussen twee honden. Wat gaat hij doen?

1 Lees eerst nog even het begin en het midden.
2 Bedenk dan een ander eind van het verhaal.
3 Bedenk vijf zinnen en vul ze in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoofdstuk 10

Les 9

Schrijven

- Ik oefen het schrijven van een verhaal.

Op vakantie / Mijn mooiste verjaardag

Begin

Wie zijn de hoofdpersonen? .....

.....

Waar speelt het zich af? .....

.....

Begin zo: Er was eens ...
Of: In de zomervakantie ...
Of: Dit is het verhaal van ...

Midden

Wat gebeurt er? .....

.....

Waarom? .....

.....

Eind

Maak het spannend: Maar dan ...
Eind goed, al goed: Gelukkig ...
Of: Op het eind ...

1 Schrijf het begin van het verhaal.

1 Wie zijn je hoofdpersonen? Kies uit: jij, iemand uit je familie of een dier. Schrijf het bij *Begin*.
2 Waar speelt je verhaal zich af? Kies uit: op school, thuis of in de dierentuin. Schrijf het bij *Begin*.
3 Schrijf drie zinnen. Dit is je begin.

Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Wat gebeurt er in je verhaal?

Schrijf het middenstuk van het verhaal.

1 Wat gebeurt er met je hoofdpersonen?
Bedenk: iemand krijgt een cadeautje of een dier krijgt bezoek van een ander dier.
Schrijf het bij *Midden*.
2 Waarom? Is er iemand jarig? Is iemand ziek? Schrijf het bij *Midden*.
3 Schrijf vijf zinnen. Dit is je middenstuk.

Meerdere antwoorden mogelijk.

3 Hoe loopt het af?

Schrijf nu het einde van je verhaal.

1 Bedenk een spannend, verdrietig of blij einde.
2 Schrijf drie zinnen. Dit is je eind.

Meerdere antwoorden mogelijk.

4 **Ben je tevreden met je verhaal? Waarom wel of niet?**
Lees je verhaal na. En let daarbij op het volgende:

1. Begint elke zin met een hoofdletter?
2. Eindigt elke zin met een punt?
3. Heb je namen met een hoofdletter geschreven?
4. Lees je verhaal zachtjes in jezelf. Is het een goed verhaal?
5. Bedenk een titel voor je verhaal.

Vul in of je wel of niet tevreden bent en waarom.

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

.....

5 **Lees het verhaal van je klasgenootje.**
Beoordeel het verhaal van je klasgenootje. En let daarbij op het volgende:

1. Begint elke zin met een hoofdletter en eindigt elke zin met een punt?
2. Zijn de namen met een hoofdletter geschreven?
3. Wat vind je van het verhaal? Grappig, verdrietig, mooi, spannend?
4. Geef tips en tops aan je klasgenootje. Wat is goed geschreven en wat kan beter?

Meerdere antwoorden mogelijk. .....

.....

6 **Verbeter je verhaal.**

1. Praat met je klasgenootje over je verhaal en over de tips en tops.
2. Bedenk samen welke zin je kunt verbeteren.
3. Verbeter die zin en lees je verhaal na.
4. Laat het verhaal nog eens lezen aan je klasgenootje.

7 **Maak een tekening of strip bij je verhaal.** *Ter beoordeling van de leerkacht.*

Schrijf bij de tekening of strip de namen van de hoofdpersonen.

Hoofdstuk 10

Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog
- Ik herhaal voorzetsels uit blok 3.

Dit kan ik nu
- Ik herhaal voegwoorden.
- Ik herhaal onderwerp en persoonsvorm in samengestelde zinnen.

pit stop

Dit kan ik nog

1 **Welke woorden zijn voorzetsels?**
Onderstreep de goede antwoorden.

bovendien	langer	over	om	omdat
boven	langs	bijna	bij	overal

2 **Welke voorzetsels zie je in de tekening?**
Vul vijf zinnen in.
Begin met: Ik zie ... .
Onderstreep het voorzetsel.
Kijk naar het voorbeeld.

Voorbeeld: Ik zie een vijver in de tuin.

1 .....

.....

2 .....

.....

3 .....

.....

4 .....

.....

5 .....

.....

3 **Welk voorzetsel past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: voor | bij | over | met | binnen | naar | op

1 Mijn zusje wil later het liefst *met* mijn vader trouwen.

2 Raoul zit tijdens het tekenen *op* een kruk.

3 Serap schrijft veel stukken *voor* de schoolkrant.

4 Kleuren jullie netjes *binnen* de lijntjes?

5 Juf vertelt ons een verhaal *over* de Vikingen.

Dit kan ik nu

1 **Welk voegwoord past in de zin?**

Kies uit: maar | want | dus | en | terwijl

1 De hond zit achter de kat aan, *maar* de kat vlucht naar het dak.

2 Mama werkt achter de computer, *terwijl* ze zit te bellen.

3 Ik heb geen huiswerk, *dus* ik ga buiten spelen.

4 Papa heeft gras gemaaid *en* plantjes gepoot.

5 Dieke doet haar feestjurk aan, *want* ze is jarig

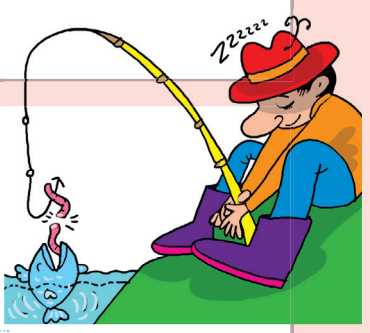

2 **Wat is het onderwerp?**
In elke samengestelde zin staan twee onderwerpen.
Vul de onderwerpen in.

1 Olaf pakt zijn hengel, want hij gaat vissen. *Olaf* + *hij*

2 Het is mooi weer, dus hij gaat op de fiets. *het* + *hij*

3 De hengel ligt in het water en Olaf leest een boekje. *de hengel* + *Olaf*

4 De visser valt in slaap, terwijl de vis naar de worm hapt. *de visser* + *de vis*

5 De vissen zwemmen verder, want de wormen zijn opgegeten. *de vissen* + *de wormen*

3 **Welk woord is de persoonsvorm?**
In elke samengestelde zin staan twee persoonsvormen.
Onderstreep de persoonsvorm.

1 *Joris zit achter de computer en hij schrijft een verhaal.*

2 *Zijn kat slaapt op de stoelleuning, want ze is moe.*

3 *Joris typt, terwijl de blaadjes op zijn knie liggen.*

4 *Hij heeft vandaag vrij, dus hij werkt de hele dag aan zijn verhaal.*

5 *De computer is oud, maar hij doet het nog prima.*

Hoofdstuk 9 en 10

Herhalen en toepassen

1 **Welke uitdrukking hoort erbij?**
Kijk naar de tekeningen en lees de uitdrukkingen.

1 Welke uitdrukking hoort erbij? Vul achter elk plaatje de goede uitdrukking in.
2 Bedenk bij elk plaatje een zin die bij de tekening past. Gebruik de uitdrukking in de zin.

Kies uit: ademloos | met volle teugen genieten | bekaf

1

met volle teugen genieten

2

ademloos

3

bekaf

2 **Maak samengestelde zinnen.**

1 Leerling 1: lees zin a voor.
2 Leerling 2: lees zin b voor.
3 Leerling 3: maak van de twee zinnen een samengestelde zin.

a Oma geeft een feest.
b Ze is 65 jaar geworden.

a Zahria moet een spreekbeurt houden.
b Ze gaat boeken zoeken in de bieb.

a De voetballers juichen.
b Het publiek zingt een lied.

a Mijn vader kijkt tv.
b Hij eet ondertussen chips.

a Jelmer leest een boek.
b Hij moet eigenlijk zijn kamer opruimen.

3 **Onderstreep de persoonsvorm en het onderwerp.**

1 Schrijf de samengestelde zinnen van opdracht 2 op.
2 Onderstreep de persoonsvorm met rood en onderstreep het onderwerp met groen.

Let op: het zijn samengestelde zinnen. Bij elke zin is er twee keer een persoonsvorm en twee keer een onderwerp. Weet jij ze allemaal te vinden?

1 *Oma geeft een feest, want ze is 65 jaar geworden.*

2 *De voetballers juichen, terwijl het publiek een lied zingt.*

3 *Jelmer leest een boek, maar hij moet eigenlijk zijn kamer opruimen.*

4 *Zahria moet een spreekbeurt houden, dus ze gaat boeken zoeken in de bieb.*

5 *Mijn vader kijkt tv en ondertussen eet hij chips.*

Hulp

Herhaling: zelfstandig naamwoord, lidwoord, verkleinwoord

Een **zelfstandig naamwoord** (z nw) is een woord voor een **mens**, **dier** of **ding**.
Voor een zelfstandig naamwoord kun je een **lidwoord** (lidw) zetten: **de**, **het**, **een**.

enkelvoud (ev) één mens, één dier, één ding	**meervoud** (mv) meer dan één: -en, -s	**verkleinwoord** -je, -tje, -pje, -etje
de zeehond	**de** zeehond**en**	**het** zeehond**je**
de voetballer	**de** voetballer**s**	**het** voetballer**tje**
de riem	**de** riem**en**	**het** riem**pje**
de kring	**de** kring**en**	**het** kring**etje**

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 1 les 6.

Herhaling: samenstelling

Als je twee of meer woorden aan elkaar plakt krijg je een **samenstelling**.

de voet + de bal + **het** veld = **het** voetbalveld

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 1 les 6.

Telwoord

Een **telwoord** (telw) laat zien hoeveel er van iets is. Of wat de volgorde is.

heel precies	**minder precies**
Mijn oma is **zeventig** jaar.	Voor het huis staan **enkele** fietsen.
Zij is als **tweede** aan de beurt.	Ik heb **veel** cadeautjes gekregen.

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 2 les 6.

Herhaling: werkwoord

Een **werkwoord** (ww) vertelt wat iemand of iets **doet**. Of wat er **gebeurt**.

zwemmen
springen
ik **teken**
Jesper **fietst**
het **sneeuwt**

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 2 les 6.

Persoonlijk voornaamwoord

Persoonlijke voornaamwoorden (pers vnw) zijn: **ik**, **jij**, **je**, **hij**, **zij**, **ze**, **het**, **wij**, **we**, **jullie** en **zij**, **ze**.
Het zijn **verwijswoorden**. Ze verwijzen naar woorden voor mensen, dieren en dingen.

Milan loopt naar school.
Hij loopt naar school.

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 3 les 6.

Bijvoeglijk naamwoord

Een **bijvoeglijk naamwoord** (bijv nw) vertelt meer over een **zelfstandig naamwoord** (z nw).

de juf is **nieuw** – de **nieuwe** juf

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 4 les 6.

Trappen van vergelijking

Als je iets vergelijkt, gebruik je de **trappen van vergelijking**.

mooi — mooi**er** — mooi**st**

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 5 les 6.

Voorzetsel

Voorzetsels (vz) laten zien **wanneer** of **waar** iets is of gebeurt.

voorzetsels van tijd	voorzetsels van plaats
op woensdag	**in** de mand
om één uur	**op** de mand
binnen een paar minuten	**achter** de mand
tussen drie en vier uur	**voor** de mand
sinds gisteren	**naast** de mand

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 6 les 6.

Tegenwoordige tijd en verleden tijd

Tegenwoordige tijd (tt) = tijd van nu
Het gebeurt nu of straks.

Papa **werkt** in de tuin.

Verleden tijd (vt) = tijd van toen
Het is al gebeurd.

Papa **werkte** in de tuin.

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 7 les 6.

Voegwoord

Voegwoorden (vw) zijn woorden die twee zinnen aan elkaar plakken:
omdat, **want**, **maar**, **en**, **hoewel**, **dus**, **terwijl**.

Maarten blijft thuis. Hij is ziek.
Maarten blijft thuis, **omdat** hij ziek is.

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 8 les 6.

Persoonsvorm en onderwerp

In elke zin staat een **persoonsvorm** (pv).
Tessa **eet** pannenkoeken.

Je kunt de persoonsvorm op drie manieren vinden:

- Maak van de zin een vraag. De persoonsvorm komt dan vooraan te staan.
  Tessa **eet** pannenkoeken.
  Eet Tessa pannenkoeken?
- Verander de tijd van de zin.
  Het werkwoord dat meeverandert, is de persoonsvorm.
  Tessa **at** pannenkoeken.
- Verander het onderwerp van enkelvoud naar meervoud of andersom. Het werkwoord dat meeverandert, is de persoonsvorm.
  Tessa en haar vriendin **eten** pannenkoeken.

Het **onderwerp** (ond) vertelt wie of wat iets doet of is in een zin.
wie of wat + persoonsvorm (+wat er bij de persoonsvorm hoort)?

Wie eet? → **Tessa**

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 9 les 6.

Persoonsvorm en onderwerp in een samengestelde zin

Twee aan elkaar geplakte zinnen zijn samen een **samengestelde zin**.

Suus pakt haar fiets, want ze gaat naar dansles.

Suus pakt haar fiets.	persoonsvorm = pakt	onderwerp = Suus
Ze gaat naar dansles.	persoonsvorm = gaat	onderwerp = Ze

Meer uitleg vind je in hoofdstuk 10 les 6.

Mijn pittige woorden

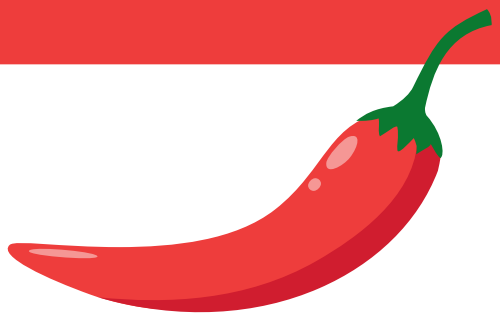

woord	uitleg

Mijn pittige woorden

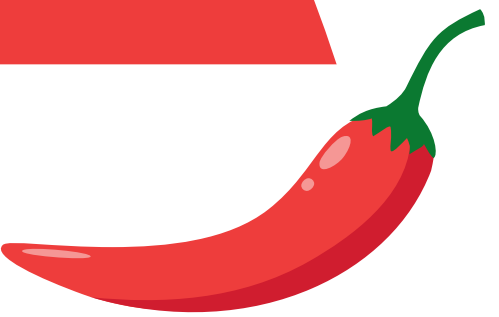

woord	uitleg

Colofon

Verhalen en leesteksten
Maria Hetty van den Berg
Annemarie van den Brink
Jørgen Hofmans

Auteurs
Maria Hetty van den Berg
Tamara van den Berg
Jannie van Driel-Copper
Irene Engelbertink
Wies Gloudemans
Jeannette Miś
Cokky Stolze-van der Vegte
Saskia Tromp-Lantman
Gerda Verhey
Anne Coos Vuurmans

Redactie
Projectteam ThiemeMeulenhoff

Vormgeving
Flowdesign, Utrecht

Opmaak
Crius Group

Beeldverwerving
Eduardo media

Illustraties
Elsje Bakker (hoofdstukopeningen)
Anjo Mutsaars

Foto's
Shutterstock
Beeldbalie
Dreamstime

Over ThiemeMeulenhoff
ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.
We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 663147 1
Versie 1.2

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO_2-neutraal geproduceerd.
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.
Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.